

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Освітня програма	36711 Історія та археологія
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	032 Історія та археологія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	36711
Назва ОП	Історія та археологія
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Сердюк Ігор Олександрович, Герасименко Вікторія Вікторівна, Дроздов Віктор Володимирович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	30.06.2020 р. – 02.07.2020 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://www.univer.kharkov.ua/docs/historia-phd.pdf
Програма візиту експертної групи	https://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2020-06-26/history.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Аналіз звіту про самооцінювання, вивчення документації та проведення акредитаційної експертизи дають підстави і вважати, що освітня діяльність забезпечує виконання поставлених цілей та програмних результатів навчання за ОП, а зміст ОП та практики її реалізації враховують потреби учасників освітнього процесу та інших зацікавлених сторін. Назагал, ОП відповідає усім критеріям акредитації, виявлені недоліки не є суттєвими. Політика університету та матеріальна база, кадровий потенціал науково-педагогічних працівників, структура ОП та зміст навчальних дисциплін уможливають підготовку кваліфікованих докторів філософії спеціальності 032 «Історія та археологія». На профільних кафедрах та факультеті в цілому функціонує повноцінне освітнє і наукове середовище із тісною та продуктивною взаємодією науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти та роботодавців. Матеріально-технічні ресурси, наукове забезпечення, консультативна підтримка, матеріальне стимулювання викладачів та аспірантів даної ОП сприяють провадженню освітньої і дослідницької діяльності на високому рівні. У ЗВО сформована система внутрішнього забезпечення якості освіти, здійснюється регулярний моніторинг якості ОП.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

1. Цілі ОП узгоджуються зі стратегією розвитку ЗВО; унікальність ОП обґрунтовується специфікою наукових шкіл, сформованих в Університеті. 2. Перспективи аспірантів у подальшому працевлаштуванні достатньо високі, про що свідчить вузькоспеціалізована підготовка досліджень з актуальних проблем вітчизняної та всесвітньої історії, орієнтація ОП на підготовку висококваліфікованих дослідників та викладачів. 3. Структура ОП відповідає чинному законодавству і спрямована на розвиток загальних (філософських) і мовних компетентностей та універсальних навичок навичок дослідника, а також на вузькоспеціалізовану історичну підготовку аспірантів. 4. Підготовка аспірантами дослідницьких пропозицій під час вступу дозволяє сформулювати перспективну тему і проблематику дослідження майбутнього аспіранта, а також встановити відповідність вхідних дослідницьких навичок абітурієнта необхідним для проведення наукового дослідження компетентностям. 5. Практика безперервного наукового керівництва здобувачем, починаючи з бакалаврського рівня, сприяє в аспірантурі формуванню міцних наукових та професійних зв'язків між науковим керівником та аспірантом. 6. Висока академічна та професійна кваліфікація науково-педагогічних працівників, що задіяні під час викладання навчальних дисциплін ОП, дозволяє в повній мірі досягти запланованих програмних результатів навчання. 7. Міжнародна діяльність наукових керівників, залучення аспірантів до міжнародних проєктів, організація наукових та освітніх заходів із залученням закордонних фахівців створюють можливості для введення аспірантів у міжнародну академічну спільноту. 8. Матеріальне стимулювання розвитку викладацької майстерності та наукової діяльності викладачів, функціонування у ЗВО спеціальних інституцій для підвищення кваліфікації забезпечують сприятливі умови для професійного розвитку науково-педагогічних працівників. 9. Аспірантам заявленої ОП надаються всі необхідні можливості для поєднання навчання і досліджень як за рахунок освітньої складової, так і під час проведення й апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів. 10. Сучасна матеріальна база ЗВО, належне матеріальне забезпечення аспірантів, у тому числі під час апробації результатів наукових досліджень, надання всебічної консультативної та інформаційної підтримки створюють передумови для проведення якісного наукового дослідження. 11. В ЗВО сформовано дієві механізми популяризації та забезпечення принципів академічної доброчесності в академічному середовищі, існує тривала практика перевірки навчальних та наукових робіт учасників освітнього процесу на академічний плагіат. 12. Система управління якістю освіти відповідає міжнародним стандартам якості ISO 9001:2015, що свідчить про наявність відповідної політики і стратегії ЗВО. 13. На факультеті функціонує наукове середовище з відповідними традиціями, принципами, спрямованими на формування академічної репутації, ціннісними орієнтирами, практиками дискусій та рефлексування дослідницького доробку.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

1. В ОП слід більш чітко сформулювати мету, програмні результати навчання, а також описати предметну область. 2. Доцільно в нормативних положеннях ЗВО конкретизувати механізми залучення роботодавців, здобувачів вищої освіти та інших стейкхолдерів до процедур розробки, моніторингу та перегляду ОП. 3. Перелік вибіркових дисциплін варто оновлювати відповідно до наукових інтересів аспірантів, а в нормативних документах слід унормувати процедури вибору навчальних дисциплін для аспірантів, у тому числі можливість вибору з інших рівнів освіти. 4. При формулюванні тем дисертаційних досліджень аспірантів доцільно більш послідовно узгоджувати їх з напрямками досліджень наукових керівників. 5. Асистентську практику слід збалансувати в обсягах кредитів ЄКТС з реальним навантаженням аспіранта. 6. Аспірантам даної ОП слід активніше використовувати можливості участі в програмах академічної мобільності, у т.ч. й в тих, котрі ЗВО пропонує для власних здобувачів вищої освіти. 7. Варто передбачити в нормативних положеннях можливості зарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, для здобувачів третього освітньо-наукового рівня. 8. Під час розробки та оновлення навчально-методичного забезпечення варто переглянути співвідношення лекційних і семінарських годин, а також звернути увагу на включення у рекомендовані переліки якомога сучаснішої літератури. 9. Проєкт ОП не розміщено на веб-сайті ЗВО.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

В ОП, яка була прийнята в 2016 р., не зазначається мета програми. Водночас, разом з ОП було прийнято «Тимчасовий стандарт вищої освіти» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/032-history.rar>), в якому визначено мету, предметну область, основну зорієнтованість програми, а також відмінності від інших програм. Слід зазначити, що розробка таких стандартів передбачена п. 2.4 «Положення про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна», однак суперечить чинному законодавству, оскільки відповідно до п. 4 ст. 10 Закону України «Про вищу освіту» стандарти вищої освіти розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки. Втім, під час онлайн-зустрічі з адміністрацією університету проректор з науково-педагогічної роботи акад. Азаренков М.О. та декан факультету доц. Литовченко С.Д. зазначили, що такий документ скоріш є «дорожньою картою» для формування та реалізації освітньої програми до затвердження відповідного стандарту. Згідно з «Тимчасовим стандартом», програма сфокусована на розвитку теоретичних і практичних дослідницьких компетенцій аспіранта з акцентом на письмовій та іншій формах комунікації рідною мовою та вільним володінням іноземних мов. При цьому, в документі вказується, що аспірант обирає певну історичну галузь та спеціалізацію відповідно до своїх інтересів. Підтвердженням цього є те, що аспірант прикріплюється до певної кафедри відповідно до проблематики його дослідження, де й переважно відбувається його підготовка. В оновленій ОП 2019 р. мета програми більш конкретизована, однак не містить чітких результатів підготовки аспірантів. Окрім того, особливістю програми зазначається можливість брати участь у програмах міжнародної мобільності, проте участь аспірантів у таких програмах наразі не відбувається. Мета ОП узгоджується зі «Стратегією розвитку Каразінського університету на 2019–2025 роки» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/strategiya-rozvytku-universitetu-2019-2025-2.pdf>), в основі якої збереження лідерства у вітчизняному науковому просторі, інтеграція у світове співтовариство університетів, а також забезпечення комфортних умов для наукової та освітньої діяльності. Один із проєктів реалізації цієї стратегії спрямований на розвиток аспірантури та докторантури (Проєкт 1.6. «Ефективна аспірантура та докторантура»).

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Процедури розробки ОП визначаються «Положенням про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/yakist-osvity-polozhennya.pdf>), згідно з яким до складу робочої групи з розроблення ОП входять керівник підрозділу, провідні фахівці з цієї спеціальності, представники роботодавців та студентського самоврядування. Втім, в ОП 2016 р. не вказується склад робочої групи. У протоколах засідань кафедр, на яких затверджувалася ОП, не відображено залучення стейкхолдерів до розробки цілей та програмних результатів навчання (<https://bit.ly/31M6BWs>, <https://bit.ly/38xUZUj>, <https://bit.ly/2C3thXk>). Також у відомостях про самооцінювання ОП не наводяться конкретні пропозиції стейкхолдерів під час розробки ОП, відсутні рецензії роботодавців (замість рецензії роботодавців прикріплено характеристику на Єремєєву К.А., випускницю аспірантури). Під час онлайн-зустрічі з директором Навчально-наукового центру гуманітарної освіти Українського державного університету залізничного транспорту к.і.н., доц. Колесником К.Е. з'ясовано, що роботодавці залучаються до обговорення ОП, однак у 2016 р. він не брав участі в її обговоренні. Враховуючи те, що значна частина випускників залишається працювати в університеті на профільних кафедрах історичного факультету або на кафедрі українознавства філософського факультету, на резервну зустріч був запрошений завідувач кафедри українознавства проф. Чорний Д.М. Під час бесіди він зазначив, що залучення до обговорення ОП відбувається після оприлюднення її проєкту на сайті університету. До складу робочої групи ОП 2019 р., крім науково-педагогічних працівників, було включено здобувача вищої освіти. Аспірантка Походнякова А.С. під час опитування підтвердила, що входить до складу робочої групи ОП, однак пропозиції, які були запропоновані, стосувалися не змісту ОП, а процедур проведення заліково-екзаменаційних сесій. Слід зазначити, що в «Положенні про проєктні групи освітньої діяльності, робочі групи освітніх програм, групи забезпечення спеціальностей» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-pro-proektni-grupy.pdf>), затвердженого вченою радою від 25.11.2019 р., не передбачено включення здобувачів вищої освіти та інших стейкхолдерів до робочих груп освітніх програм.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду

аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Тенденції розвитку спеціальності відображаються як в цілях та програмних результатах навчання, так і при безпосередній підготовці аспіранта. Значний акцент при підготовці здобувачів вищої освіти робиться на формуванні знань та умінь критичного аналізу сучасної історіографії, використанні набутих компетентностей для вирішення практичних завдань у галузі сучасної історичної пам'яті та політики пам'яті, а також таких наукових напрямів, як інтелектуальна історія, усна історія, історія повсякденності тощо. Відповідні цілі та результати навчання викладені в ОП і в «Тимчасовому стандарті». За словами гаранта ОП проф. Сорочана С.Б., унікальність підготовки здобувачів за даною програмою полягає, передусім, в специфіці наукових шкіл, які сформовані в університеті (<http://history.karazin.ua/nauka/naukovi-shkoli.html>). ОП орієнтована на підготовку дослідників з викладацькою компетентністю, які в майбутньому можуть працювати в науковій, освітній та організаційно-управлінській галузях, займати викладацькі посади на кафедрах університету та в інших закладах вищої освіти м. Харкова та регіону. Враховуючи міцні зв'язки з іншими освітніми закладами регіону та країни, вагоме значення університету в розвитку вітчизняної історичної науки та активне міжнародне співробітництво, потенційні випускники можуть бути достатньо конкурентоспроможними на ринку праці. Також серед тематики дисертаційних досліджень зустрічаються роботи у сфері пам'яткоохоронної діяльності (Михайлов О. «Діяльність Харківського відділення Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (УТОПІК) по виявленню, збереженню та популяризації дорадянських пам'яток (1966-1991 рр.)», Новак О.С. «Унормування професійної діяльності пам'яткоохоронців у радянській Україні (1919 – 1930-ті рр.)»), що дозволяє підготувати профільних фахівців у музейній, архівній та пам'яткоохоронній сфері. Галузевий та регіональний контекст враховуються безпосередньо під час вибору теми наукового дослідження відповідно до існуючих в університеті наукових шкіл. Підготовка аспірантів за різними спеціалізаціями (історія стародавнього світу та середніх віків; нова та новітня історія; історія України) спрямована як на подальший розвиток різних наукових напрямів, так і оновлення кадрового потенціалу кафедр університету. У відомостях про самооцінювання зазначено перелік українських та зарубіжних програм, досвід яких враховувався при розробленні ОП, проте не зазначено, як він вплинув на формування цілей та програмних результатів навчання. Конкретної відповіді на те, як саме враховувався цей досвід, експертна група не отримала під час зустрічей з фокус-групами.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Стандарт вищої освіти за відповідним рівнем вищої освіти відсутній. Аналізуючи програмні результати навчання, слід відзначити, що в ОП 2016 р. та новій редакції ОП 2019 р. формулювання програмних результатів навчання суттєво відрізняються. На думку експертної групи, формулювання програмних результатів варто переглянути, використовуючи дієслова відповідного рівня (згідно з класифікацією за М. Блумом). В ОП 2016 р. відсутня інтегральна компетентність, а також існує недолік щодо відповідності програмних результатів вимогам Національної рамки кваліфікацій. Зокрема, відсутні програмні результати навчання, що відповідають дескрипторам комунікативної компетентності («вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому; використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях»). В ОП 2019 р. ці недоліки виправлені, а програмні результати навчання відповідають вимогам 9 кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Мета ОП узгоджується зі стратегією розвитку університету, однією з пріоритетних цілей якої є підтримка аспірантури та докторантури. Унікальність освітньо-наукової програми відображається через специфіку наукових шкіл, сформованих в університеті, а підготовка дослідників за різними спеціалізаціями дозволяє підготувати висококваліфікованих фахівців для забезпечення кадрових потреб самого університету та інших закладів вищої освіти регіону. Тенденції розвитку спеціальності, галузевий та регіональний контекст враховано при формулюванні цілей та програмних результатів навчання ОП.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

Експертна група рекомендує: переглянути формулювання цілі та програмних результатів навчання, зробивши їх більш чіткими та конкретними; сформувати інституційні механізми залучення стейкхолдерів до розроблення ОП та їх входження до робочих груп освітніх програм; залучати при формулюванні цілей та програмних результатів навчання досвід аналогічних вітчизняних та закордонних освітніх програм.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Формулювання цілей та програмних результатів навчання, на думку експертної групи, хоча й потребують певного перегляду, проте в цілому вони відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій. Виправлення в оновленій редакції ОП 2019 р. певних недоліків ОП 2016 р. свідчить про її поступове вдосконалення. Незважаючи на відсутність конкретних інституційних механізмів залучення стейкхолдерів до розроблення ОП, до складу робочої групи ОП включено здобувача вищої освіти. Саме тому експертна група вважає, що недоліки ОП є несуттєвими, та оцінила Критерій 1 за рівнем В.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Освітня складова ОП складає 40 кредитів ЄКТС, 25% (10 кредитів ЄКТС) якої відводяться на дисципліни вільного вибору, що відповідає вимогам чинного законодавства. Освітні компоненти включають 4 складові, визначені п. 27 «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (далі – Порядок), проте існують незначні розходження з нормами обсягу цих складових, встановленими цим Порядком (у зв'язку з відсутністю стандарту вищої освіти доцільно дотримуватись норм, визначених Постановою КМУ №261 від 23.03.2016 р.). Зокрема, обсяг складової, що формує мовні компетентності іноземною мовою, складає 10 кредитів ЄКТС (дисципліна «Іноземна мова для аспірантів») замість рекомендованих 6-8 кредитів ЄКТС. Для інших складових рекомендований обсяг дотримано: освітня складова, що формує знання зі спеціальності, включає нормативну дисципліну «Сучасна історіографія: актуальні проблеми, нові методологічні підходи та міждисциплінарні студії» обсягом 8 кредитів (у навчальному плані 2019 р. – 4 кредити) та дві вибіркові дисципліни загальним обсягом 10 кредитів ЄКТС; освітня складова, що формує загальні (філософські) компетентності представлена дисципліною «Філософські засади та методологія наукових досліджень» обсягом 5 кредитів ЄКТС; освітня складова з набуття універсальних навичок дослідника включає дисципліни «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень» та «Управління науковими проектами» загальним обсягом 7 кредитів ЄКТС. В ОП 2019 р. зазначається наступне: «Основна частина роботи для отримання ступеня, що відповідає 120 кредитам, присвячена докторському дослідженню та дисертації та містить дослідження, аналіз джерел та опрацювання письмового тексту відповідно до міжнародних стандартів якості». Таким чином, сумарно освітньо-наукова програма, що включає освітню і наукову складові, складає 160 кредитів ЄКТС. Експертна група вважає, що в освітньо-науковій програмі доцільно було б визначити конкретні вимоги до наукової складової, що дозволило б встановити єдині підходи до науково-дослідної діяльності аспірантів при формуванні індивідуальних планів наукової роботи. Варто також зазначити, що замість індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи аспіранта, передбачених Порядком, в університеті розроблено єдиний документ – «Індивідуальний план виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії» (зразки індивідуальних планів аспірантів кожного року навчання: <https://bit.ly/38HmEWK>). При співставленні індивідуального навчального плану з навчальним планом експертною групою виявлено розбіжності в семестрах викладання дисциплін «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень» та «Управління науковими проектами».

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Певним недоліком ОП 2016 р. є відсутність структурно-логічної схеми та матрицей відповідності освітніх компонентів компетентностям та програмним результатам навчання. Однак в ОП 2019 р. цей недолік виправлено. Навчання за освітньою складовою здійснюється протягом 2-х навчальних років. Під час першого навчального року аспіранти проходять компоненти, що формують загальну (філософську) і мовну компетентності, а під час другого – знання зі спеціальності та універсальні навички дослідника. В цілому, зміст програми дозволяє досягти заявлених програмних результатів навчання. Але проаналізувавши зміст робочих програм, експертна група прийшла до висновку, що ПРН 12 «Знання методик та форм організації та здійснення навчального процесу в вищій школі; принципів структурування навчальної дисципліни; сучасних інтерактивних методів навчання студентів; специфіки застосування новітніх освітніх технологій у вищій школі; особливостей організаторської та управлінської діяльності

у вищій школі» не реалізується за допомогою освітніх компонентів, поданих у матриці (ОК 3, ОК 4, ОК 5), а його реалізація досягається лише за рахунок ОК 6 «Асистентська практика».

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Предметна область в освітніх програмах 2016 і 2019 рр. не розкривається, але її визначення міститься в «Тимчасовому стандарті». Експертна група рекомендує сформулювати предметну область (об'єкт вивчення; цілі навчання; теоретичний зміст; методи, методики та технології; інструменти та обладнання), дотримуючись «Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» (затверджених наказом МОН України від 01.06.2017 р. № 600) до запровадження відповідного стандарту вищої освіти. Загалом, враховуючи вивчення аспірантами сучасних напрямів світової історіографії, а також вибіркового історичних дисциплін, пов'язаних з тематикою наукового дослідження, експертна група вважає, що зміст ОП відповідає предметній області.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обов'язку, передбаченому законодавством.

В ОП передбачено два вибіркового спецкурси, кожен з яких аспірант обирає з визначеного в ОП переліку (4 дисципліни в кожному з переліків). Процедура вільного вибору дисциплін здобувачами вищої освіти регулюється пунктом 3.5 «Положення про організацію освітнього процесу» (https://drive.google.com/drive/folders/oBwRBoOD_AIQSZoxDTktzeDNrXoU), однак процедура вільного вибору для аспірантів не конкретизується. Аспіранти обирають дисципліни шляхом подання паперової заяви на ім'я гаранта освітньої програми наприкінці першого року навчання (<https://bit.ly/2BVD8P5>). Під час опитування аспіранти зазначили, що вони обирають навчальні курси, які є більш корисними для їхнього наукового дослідження. Попередньо вони можуть ознайомитись з переліком дисциплін на веб-сайті факультету. При цьому, цей перелік не змінювався протягом останніх чотирьох років. Позитивною практикою є те, що аспіранти одного курсу можуть обирати різні вибірково дисципліни відповідно до своїх дослідницьких інтересів. Втім, не для всіх аспірантів тематика вибіркового курсів дозволяє поглибити знання з обраної наукової проблематики. Наприклад, аспірант Білоусов Ю.В. обрав дисципліни «Боротьба народів Азії і Африки за незалежність (перша половина ХХ ст.)» та «Індійський національний конгрес (1885-1947 рр.)», хоча тема його дослідження пов'язана з сучасними інтеграційними процесами Болгарії. Такі саме дисципліни обрав аспірант Ткаченко В.О, хоча його проблематика пов'язана з історією «холодної війни». Частина дисциплін не корелює з жодною темою дисертаційного дослідження аспірантів («Боротьба народів Азії і Африки за незалежність (перша половина ХХ ст.)», «Індійський національний конгрес (1885-1947 рр.)», «Візантійська цивілізація»). На думку експертної групи, перелік вибіркового дисциплін варто щорічно оновлювати відповідно до наукової проблематики аспірантів. Обрані аспірантами дисципліни вносяться до індивідуального навчального плану. Аналізуючи «Індивідуальні плани виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії» для кожного року навчання, експертна група помітила, що складова «Загальний план виконання освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії» із внесеними назвами вибіркового дисциплін затверджувалася раніше, ніж аспіранти писали заяви про вибір цих дисциплін.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

В ОП 2016 р. асистентська практика як освітній компонент відсутня, що є суттєвим недоліком, але він виправлений в ОП 2019 р., в якій на асистентську практику відводиться 5 кредитів ЄКТС. Незважаючи на відсутність в ОП 2016 р. асистентської практики, вона була включена до індивідуальних планів аспірантів на 2 і 3 курсах. При цьому практика не обліковувалася в кредитах, а складала не менше 50 годин лабораторних, семінарських і практичних занять. Аспіранти 2-4 курсів підтвердили під час онлайн-зустрічі факт проходження аспірантської практики. Базами практики були відповідні кафедри, до яких прикріплені аспіранти. Аспіранти Походнякова А.С., Калугін О. В., Ховтура А.С. зазначили, що під час практики вони проводили семінарські заняття з тих дисциплін, які хронологічно або проблемно були пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження. У звітах аспірантів з асистентської практики стисло відображено основні види навчальної і методичної діяльності та їхні результати (<https://bit.ly/2Chou1A>). У програмі асистентської практики 2019 р. визначено зміст практики, вимоги до її проходження та критерії оцінювання. На думку експертної групи, вона занадто переобтяжена порівняно з кількістю годин, яка на неї виділяється (150 годин). За цей час аспірант для того, щоб отримати відмінну оцінку, має відвідати 20 навчальних занять та зробити їх аналіз, підготувати та провести не менше 10 навчальних занять, брати активну участь у позааудиторній роботі (проведення не менше 5 кураторських годин, участь в організації засідань студентських гуртків, клубів, зустрічей тощо), підготувати якісні методичні матеріали, у тому числі у системі дистанційного навчання. Тому експертна група вважає, що доцільно переглянути або обсяг практики, або вимоги до її проходження.

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Практично всі освітні компоненти передбачають набуття аспірантами соціальних навичок. Особливе значення для аспірантів має набуття мовних компетентностей, зокрема вміння представляти власний дослідницький матеріал іноземною мовою. Так, під час опитування аспіранти Новак О.С. і Ховтура А.С. повідомили, що вивчення дисципліни «Іноземна мова для аспірантів» дало можливість виступати з доповіддю на англomовній конференції. Фахові історичні дисципліни дозволяють поглибити навички критичного мислення. Такі специфічні дисципліни як «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень» та «Управління науковими проектами» сприятимуть розвитку у майбутнього науковця навичок міжособистісної комунікації, тайм-менеджменту, командної роботи, проведення презентацій тощо.

7. Зміст освітньої програми ураховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт відсутній.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Кількість аудиторних годин для навчальних планів підготовки докторів філософії визначається пунктом 3.3.12 «Положення про організацію освітнього процесу» в обсязі 6 годин в 1 кредиті ЄКТС (20%), а для вивчення іноземної мови – 12 годин (40%). Слід відзначити, що аудиторні години для фахових дисциплін є лекційними, а для опрацювання самостійних завдань передбачені також індивідуальні заняття з аспірантами, обсяги яких визначаються в робочих програмах навчальних дисциплін. Обсяги тижневого навантаження невеликі і складають від 2 до 6 годин на тиждень, що цілком дозволяє поєднувати навчання з дослідницькою діяльністю. Важливо, що значний обсяг аудиторних годин відведено на вивчення іноземної мови (120 годин), що сприятиме поглибленню мовних компетентностей аспіранта. В цілому, експертна група вважає, що аудиторне навантаження здобувачів цілком дозволяє досягти заявлених в ОП цілей та програмних результатів навчання.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою не здійснюється.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Обсяг і структура ОП відповідають чинному законодавству і дозволяють сформувати необхідні компетентності в майбутнього фахівця-дослідника. Вибір дисциплін індивідуалізований та прив'язаний до наукової проблематики більшості аспірантів. ОП сприяє розвитку соціальних навичок, значна увага приділена поглибленню навичок усного і письмового спілкування іноземною мовою.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Серед недоліків експертна група вважає відсутність в ОП структурно-логічної схеми та матрицею відповідності освітніх компонентів компетентностям і програмним результатам навчання, а також відсутність серед освітніх компонентів асистентської практики, але всі ці недоліки були виправлені в оновленій редакції ОП 2019 р. Слабкою стороною ОП є відсутність опису предметної області. Експертна комісія також рекомендує оновлювати переліки вибіркового дисциплін відповідно до дослідницьких інтересів аспірантів, встановити в нормативних документах чіткі процедури вільного вибору дисциплін аспірантами, переглянути вимоги до асистентської практики відповідно до обсягу навантаження.

Рівень відповідності Критерію 2.

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

Враховуючи те, що в оновленій ОП 2019 р. були виправлені певні недоліки, на які звернула увагу експертна група в ОП 2016 р., а також відповідність освітніх компонентів заявленим цілям і результатам навчання та нормативним вимогам щодо підготовки докторів філософії, було прийнято рішення про відповідність Критерія 2 рівню В.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання за ОП оприлюднені на офіційному веб-сайті в розділі «Абітурієнт» – «Вступна кампанія» – «Документи» (<http://start.karazin.ua/page/documenty>). Правила прийому містять чітку та зрозумілу інформацію для пошукача. Окремо є два документи: 1) для громадян України, іноземців, які постійно проживають в Україні, біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту (<https://www.univer.kharkov.ua/images/dodatok-7-1-2020-3.pdf>) 2) для іноземних громадян та осіб без громадянства (<https://www.univer.kharkov.ua/images/dodatok-7-2-2020.pdf>).

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Вступні випробування для здобуття доктора філософії в ХНУ імені В. Н. Каразіна включають три позиції: вступний іспит із спеціальності, вступний іспит з іноземної мови та презентація дослідницьких пропозицій за тематикою передбачуваного керівника, що передбачені Правилами прийому до університету (<https://www.univer.kharkov.ua/images/dodatok-7-1-2020-3.pdf>). Особливості ОП враховуються під час презентації дослідницьких пропозицій, підготовлених вступником до аспірантури для обґрунтування свого майбутнього дисертаційного дослідження, його актуальності, стану розробки в вітчизняній та зарубіжній науці, можливі шляхи розв'язання поставлених задач тощо. Під час опитування фокус-груп, експертами було з'ясовано, що вищезгадані презентації відбуваються як одна зі складових вступного іспиту зі спеціальності. Також важливим є врахування до конкурсного балу пошукача його попередніх дослідницьких досягнень у вигляді публікацій у фахових виданнях, що передбачене Правилами прийому до університету (<https://www.univer.kharkov.ua/images/dodatok-7-1-2020-3.pdf>). Під час вивчення експертною групою пакету документів щодо вступу, привернула увагу програма вступного іспиту зі спеціальності - досить великий об'єм питань загальноісторичного контексту з вітчизняної та всесвітньої історії. Це дає можливість для вступників ззовні брати участь у конкурсному відборі. Під час онлайн-зустрічі з адміністрацією ЗВО, декан історичного факультету Литовченко С.Д. зазначив, що існує конкурс на вакантні бюджетні місця (наприклад, 2018 р. – 8 бажаних, 2019 р. – 5 бажаних). Також декан підтвердив, що вступний іспит з іноземної мови теж потребує тривалої підготовки та ґрунтовних знань, які демонструють не всі бажані вступники. Під час онлайн-зустрічі зі здобувачами, експертна група почула позицію аспірантів щодо їх довготривалої та ґрунтовної підготовки до вступних іспитів. При перегляді експертами наявних спецкурсів за ОП та онлайн-зустрічами з фокус-групами було відмічено, що дисципліни є вузькоспеціалізованими для ґрунтовної підготовки майбутніх докторів філософії та поглиблення їх базових знань з методології, історіографії, презентації наукових досліджень за їхніми дисертаційними темами тощо. Переглянути у вільному доступі дисципліни ОП для здобуття ступеня доктора філософії можна за відповідним посиланням на сайті факультету (<http://history.karazin.ua/navchannya/phd-studies.html>).

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила прийому до аспірантури в ХНУ імені В.Н. Каразіна містять положення щодо визнання документів про здобутий ступінь освіти за кордоном. Під час онлайн-зустрічі з адміністративним персоналом та допоміжними структурними підрозділами ЗВО, експерти з'ясували, що в університеті існує окремі структурний підрозділ – Відділ визнання та легалізації Навчально-наукового інституту міжнародної освіти ХНУ імені В.Н. Каразіна (Навчально-науковий інститут міжнародної освіти https://www.univer.kharkov.ua/ua/departments/foreign_study/about-the-institute) та Положення про діяльність Відділу (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhenia.pdf>), що займається визнанням іноземних документів і діє згідно Порядку визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0614-15#Text>). Щодо визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО під час програм академічної мобільності: в

університеті діє консультативний підрозділ – Відділ міжнародних програм та академічної мобільності (https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/international_relations_department/dipam), що надає інформацію для всіх здобувачів освіти про наявні актуальні міжнародні програми та відповідає за організацію та контроль міжнародних програм та академічної мобільності університету. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 р. № 579 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#Text>) та «Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у ХНУ імені В.Н.Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennya-pravo-na-akadem-mobilnist-1.pdf>) прописаний відповідний механізм визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО під час програм академічної мобільності. Під час онлайн-зустрічі з адміністрацією ЗВО, експертам стало відомо, що за період діяльності ОП ще не було осіб, що потребували визнання результатів навчання, здобутих в інших ЗВО. Тим не менш, проректор з науково-педагогічної роботи акад. Азаренков М.О. поділився думками щодо нової форми навчання «sandwich program», згідно з якою аспірант частину навчання або наукової роботи проводить в ХНУ, а іншу частину – в іноземному університеті-партнері. Декан історичного факультету Литовченко С.Д. підтвердив слова проректора та пояснив, що «sandwich program» для істориків буде реалізовуватись на основі договору з Італійським науково-дослідним університетом University of Campania Luigi Vanvitelli, укладеному на початку 2020 р. (https://drive.google.com/drive/u/o/folders/1_de4-vfZL85eccqCtdliQQb74DF-t6eg). Під час відкритої зустрічі проф. Станчев М.Г. поділився майбутніми планами щодо свого аспіранта 2 року навчання Білоусова Ю.В. про стажування в Болгарії, яке почнеться наступного навчального року (пакет документів вже готовий). Сам аспірант Білоусов Ю.В. теж про це повідомляв під час відео-зустрічі експертів з аспірантами.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

У ХНУ імені В.Н. Каразіна не практикується визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, оскільки документів, що регулюють це питання поки немає на сайті. Під час онлайн-зустрічі експерти змогли уточнити деталі цього питання. Декан історичного факультету доц. Литовченко С.Д. зазначив, що в університеті ведеться розробка відповідного положення для визнання результатів неформальної освіти – це передбачається новими Стратегіями розвитку університету на 2020-2025 рр. (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/strategiya-rozvytku-universitetu-2019-2025-2.pdf>). На факультеті поки що не виникало прецедентів для унормування неформальної освіти. Наразі єдиним варіантом визнання результатів навчання в неформальній освіті є зарахування результатів мовних сертифікатів під час вступних випробувань. Відповідно до Правил прийому до аспірантури та докторантури, вступник, який підтвердив свій рівень знання іноземної мови (не нижче рівня B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня) дійсними сертифікатами TOEFL або International English Language Testing System або Cambridge English Language Assessment, TestDaf, DELF або DALF, звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного іспиту з іноземної мови з найвищим балом (пункт 11, <https://www.univer.kharkov.ua/images/dodatok-7-1-2020-3.pdf>). Під час онлайн-зустрічі зі здобувачами експерти уточнили, чи знали й скористались аспіранти такою можливістю. Здобувачі пояснили, що вони знали про таку можливість, але на час вступу в аспірантуру ніхто зі здобувачів не мав мовного сертифікату, тому вони проходили звичайний вступний іспит. У відомостях про самооцінювання вказувалося, що протягом 2019 р. аспіранти кафедри могли відвідувати факультативні заняття з англійської мови. Заняття проводив Філіп Копатц з Університету Велша (<http://histukr.karazin.ua/kopatz-fulbright/4/>). Під час інтерв'ю експертів з аспірантами, здобувачі зазначали про відвідування таких занять та мовних клубів для практики своєї мови, але щодо визнання результатів цих занять як неформальної освіти – не було підтверджень.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Презентація дослідницьких пропозицій, що має на меті виявлення наукового потенціалу дисертації майбутнього здобувача третього рівня освіти, враховується під час вступної кампанії в загальному конкурсному балі абітурієнта й дає можливість попередньо ознайомитись з темою та здійсненими дослідницькими досягненнями у вигляді публікацій.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Експертна група рекомендує активізувати діяльність щодо залучення аспірантів до програм академічної мобільності, в тому числі шляхом узгодження вибіркової складової з програмами вітчизняних та/або іноземних університетів-партнерів. У нормативній базі університету варто розробити механізми визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

Інформацію подано коректно та по суті питань критерію, але під час проведення онлайн-зустрічей та опрацювання додаткових документів стало зрозумілим, що є певні недоліки, які не є суттєвими, а практики, що тільки впроваджуються, ще не дали вагомих результатів для визнання цього критерію як взірцевого.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Навчання на ОП відбувається за денною і заочною формами. Основні організаційні аспекти регулюються «Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна». Відповідно до даного Положення науково-педагогічні працівники, які викладають дисципліни за освітньо-науковою програмою, вільні у виборі таких методів та засобів навчання, котрі сприяють досягненню програмних цілей навчання. На практиці викладачі ОП найперше звертають увагу на студентоцентроване та проблемноорієнтоване навчання, котре реалізовується через проблемні, інтерактивні, інформаційно-комп'ютеризовані, саморозвиваючі, контекстні технології навчання. Більш конкретизовано форми і методи навчання представлені у робочих програмах дисциплін. На думку експертної групи, їх набори уможливають досягнення цілей та програмних результатів навчання заявлених в ОП. Реалізація студентоцентрованого підходу передбачає повагу до розмаїтості потреб студентів і відчувається через індивідуальні підходи до формування переліку вибіркового дисциплін, врахування тематики дисертаційного дослідження. Як засвідчили онлайн-зустрічі, принципів академічної свободи дотримано як щодо науково-педагогічних працівників (право на вільний вибір форм і методів навчання, формування змісту дисциплін, переліку літератури), так і здобувачів вищої освіти (право на вибір дисциплін, апеляції, контекстуалізація стосовно тематики дисертації).

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

У навчальний процес ХНУ імені В. Каразіна силабуси будуть впроваджені тільки з 2020-2021 н.р. На даному етапі основна інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання надається переважно через робочі програми дисциплін, котрі доступні на сайті Університету за посиланням <http://history.karazin.ua/navchannya/phd-studies.html> Програми дисциплін переглядаються, востаннє це робилося у 2019 р. Також, як зазначили викладачі та аспіранти, зміст робочих програм доводиться до відома здобувачів вищої освіти на початку семестру на першому лекційному занятті. Загалом відповідна інформація у робочих програмах подана у чіткій та доступній формі, достатньо структурована та лаконічна. Утім, критерії оцінювання у деяких робочих програмах ідентичні та не повністю відображають особливості саме цієї дисципліни.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

Реалізація ОП відбувається за поєднання навчання і досліджень. Важливим складником навчального плану ОП є відповідні дисципліни: «Філософські засади та методологія наукових досліджень», «Підготовка наукових публікацій та презентація результатів дослідження», «Управління науковими проектами». Окрім того, інші дисципліни із циклу професійної підготовки зорієнтовані саме на допомогу аспірантам у реалізації дисертаційного дослідження та формування дослідницьких компетентностей. Також для здобувачів вищої освіти створено гарні умови для публікаторської активності та апробації результатів дослідження (діє наукове видання «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії», проводиться щорічна конференція «Каразінські читання»). Також аспіранти залучені до наукових активностей на рівні кафедр і факультету, беруть участь у роботі міжнародного проекту Модуля Моне «Історія об'єднаної Європи: ідеї, проекти та інтеграція» та інших формах міжнародної наукової колаборації.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Освітня програма у 2019 р. зазнала істотних оновлень порівняно із першою версією 2016 р., однак, перелік навчальних дисциплін при цьому залишився незмінним. Основні оновлення змісту освіти відбуваються на рівні оновлень конкретних дисциплін, відповідно до пп. 3.3.15-3.3.18 «Положення про організацію освітнього процесу» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. На практиці це відображено у робочих програмах, котрі усі затверджені в 2019 р. Такі оновлення змісту можна простежити за включенням до переліку рекомендованих публікацій сучасної наукової літератури, як це, наприклад зроблено для курсу «Сучасна історіографія актуальні проблеми, нові методологічні підходи та міждисциплінарні студії», де у переліку рекомендованої літератури є позиції датовані 2019 р. Проте це стосується не всіх дисциплін, деякі вибіркові дисципліни не мають літератури новішої за 2016 р. Експертна група звернула також увагу, на те, що усі викладачі мають публікації дотичні до тих дисциплін, які викладають, більше того, вони виходять із тематики їхніх наукових зацікавлень. У зв'язку з цим, поштовхом до оновлення змісту освіти може бути участь у міжнародних конференціях, стажуваннях, міжнародних проєктах (про це детально зазначено у звіті про самооцінювання).

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Спілкування з науково-педагогічними працівниками та аспірантами дозволяє констатувати, що освітня та наукова діяльність за ОП провадиться у контексті інтернаціоналізації. Університет має відповідну нормативну базу, зокрема «Положенням про порядок реалізації учасниками освітнього процесу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна права на академічну мобільність». Діє спеціальний підрозділ – управління міжнародних відносин ХНУ, котре надає інформацію щодо існуючих конкурсів та програм, а також консультативну підтримку стосовно заповнення заявок та аплікаційної документації. На практиці викладачі програми мають істотний досвід контактів із зарубіжними колегами у рамках власних досліджень, на факультеті діє Центр болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова, заснований у 2005 р. Діяльність центру спрямована на координацію науково-дослідних робіт у галузі болгаристики та балканістики, видання міжнародного Дриновського збірника, проведення міжнародних конференцій, семінарів, симпозіумів (наприклад, <https://cutt.ly/boXoaFk>, <https://cutt.ly/noXoznW>). Аспіранти програми залучаються до міжнародних активностей Центру, також вони беруть участь у щорічному архівному об'їзді в Польщі, який відбувається завдяки колаборації з Університетом Марії Кюрі-Склодовської, є учасниками міжнародних конференцій. Зокрема, на базі програми Еразмус + та угоди з університетом міст Ерлангена-Нюрнберга (ФРН) аспіранти брали участь у семінарах та воркшопах, які проводили викладачі з Німеччини. Нещодавно за програмою Еразмус + підписано нову угоду з італійським університетом Università della Campania "Luigi Vanvitelli". Здобувачі освіти та науково-педагогічні працівники мають передплатений доступ до міжнародних інформаційних ресурсів та баз даних (на базі ЦНБ Університету), зокрема, у контексті підготовки саме істориків гарним прецедентом є підписка на спеціалізовану історичну базу даних Jstor. У контексті освітньої діяльності привертає увагу наявність іншомовної літератури (англійська, німецька, болгарська) у переліках джерел та літератури робочих програм навчальних дисциплін. При цьому самі здобувачі вищої освіти іншомовних публікацій не мають.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Сильною стороною є відповідність навчальних дисциплін науковим зацікавленням НПП та тематиці дисертаційних досліджень здобувачів вищої освіти. Це уможливило поєднання навчання і досліджень, розробку навчальних дисциплін з урахуванням сучасних наукових досягнень та міжнародного досвіду. Іншою сильною стороною є міжнародні контакти викладачів, їхня міжнародна академічна активність, наявність у структурі факультету Центр болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова з багаторічними напрацюваннями та мережею наукових контактів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Експертна група рекомендує: більш регулярно оновлювати робочі програми дисциплін, включаючи у рекомендовані переліки найсвіжішу літературу; запровадити силабуси дисциплін; стимулювати здобувачів вищої освіти до підготовки публікацій іноземними мовами (насамперед англійською, або ж тими, що відповідають тематиці їхніх досліджень).

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

ОП за критерієм має передусім сильні сторони та унікальний досвід (насамперед міжнародної активності та відповідності дисциплін спеціалізації викладачів). Виявлені недоліки не істотні та не впливають на формування компетенцій і програмних результатів навчання передбачених ОП.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Контрольні заходи та оцінювання здобувачів вищої освіти за ОП розробляються відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу» та представлені у робочих програмах, складниками котрих є відповідні блоки про форми контролю та критерії оцінювання. Також, як зазначають ННП, критерії та вимоги обговорюються зі здобувачами на початку вивчення дисципліни. Критерії оцінювання загалом є вимірюваними та зрозумілими й відповідають гуманітарному характеру дисциплін, що вивчаються. Втім, відповідні складники робочих програм окремих дисциплін є практично ідентичними за своїм змістом. Відповідно до ОП основними формами підсумкового контролю є залік (для дисциплін практичного характеру) та екзамен (для більш теоретичних курсів). Основними формами проміжного контролю є написання есеїв, виконання практичних завдань дотичних до тематики дисертаційних досліджень (напр. написання історіографічного блоку тощо), підготовка міні-проектів. Поточний контроль здійснюється переважно у формі усної бесіди, обговорення. На думку експертної групи, контрольні заходи дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Сьогодні немає затвердженого стандарту вищої освіти для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 032 «Історія та археологія». Утім, універсальною практикою та єдиною формою атестації здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії сьогодні є публічний захист наукових досягнень у формі дисертації, що здійснюється постійно діючою або разовою спеціалізованою вченою радою. Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану. Наразі ХНУ імені В. Н. Каразіна не має постійнодіючої Спеціалізованої вченої ради за шифрами історичних наук. Тому стратегія даної ОП спрямована на скликання разових рад. Зауважимо, що ЗВО вже має такий досвід за іншими спеціальностями, також у ХНУ імені В. Н. Каразіна діє спеціальний підрозділ – Консультативна служба з питань атестації здобувачів наукових ступенів, котра надає організаційний супровід підготовки захистів та консультування здобувачів освіти та на сторінці котрої розміщені рекомендації й зразки документів <https://cutt.ly/toVLeOB>.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Політика запобігання та врегулювання можливих конфліктних ситуацій здійснюється на основі «Положення про врегулювання конфліктних ситуацій у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/nakaz-konlfiktnei-sutyatsii.pdf>). Також в Університеті на постійній основі функціонує Комісія з врегулювання конфліктних ситуацій, до компетенцій якої входить і розгляд конфліктних ситуацій пов'язаних із сексуальними домаганнями, харасментом, дискримінацією та булінгом. Процедура вирішення конфліктних ситуацій та оскаржень результатів контрольних заходів прописана і в «Положенні про організацію освітнього процесу в ХНУ імені В. Н. Каразіна». Відповідно до неї здобувачі вищої освіти мають право на апеляцію, котру розглядає завідувач кафедри разом з екзаменатором та іншими фахівцями. На практиці подібних випадків оскаржень чи конфліктних ситуацій на даній ОП не було. Під час бесіди здобувачі вищої освіти наголошують на тому, що співпрацюють із викладачами та кафедрами упродовж 5-8 років, починаючи ще з бакалаврату. Тому, зазвичай, вони знаходять спільну мову. Також у нормативній документації ЗВО досить детально прописані процедури повторного проходження контрольних заходів (у т.ч. й коли здобувач не з'явився на екзамен). Ці процедури забезпечують об'єктивність, оскільки до складу відповідних комісій входять і представники профспілкової організації здобувачів вищої освіти. Випадків повторного проходження контрольних заходів на освітній програмі не було.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

Університет послідовно реалізовує політику дотримання академічної доброчесності, імплементує відповідні стандарти і процедури, зокрема через участь у відповідних міжнародних проєктах, зокрема в «Проекті сприяння академічній доброчесності в Україні», ініційованому Американськими Радами з міжнародної освіти у партнерстві із Міністерством освіти і науки та за підтримки Посольства США. Інституційно дане питання належить до сфери компетенції Навчального центру менеджменту якості та моніторингу освітнього процесу. Його діяльність в цій галузі регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти ХНУ імені В.Н. Каразіна» (https://www.univer.kharkov.ua/docs/antiplagiat_nakaz_polozhennya.pdf). Документи та методичні матеріали розміщені на відповідному ресурсі (https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/integrity/integrity_doc). Основними технологічними рішеннями, котрі використовуються у ЗВО є онлайн системи Strikeplagiarism.com та Unicheck.com. Університет має напрацьований механізм використання цих програм для обов'язкової перевірки кваліфікаційних робіт (починаючи з бакалаврського рівня) та наукових публікацій в університетських виданнях. Таким чином здобувачі освіти на ОП вже мають відповідні досвіди з попередніх рівнів освіти. Що важливо, в Університеті велика увага приділяється не «зовнішньому тиску», а формуванню відповідної наукової культури, етосу, який не сприймає академічну недоброчесність. З цією метою проводяться семінари, майстер-класи, презентації, лекції. Зокрема, у поточному навчальному році пройшов триденний тренінг-марафон для студентів та викладачів університету, а також презентовано книгу «Академічна чесність як основа сталого розвитку університету». Експертна група відзначає, що опитані здобувачі вищої освіти за даною ОП добре ознайомлені з принципами роботи антиплагіатних програм, засадами академічної доброчесності, етикою цитувань. Як зазначили здобувачі, доброчесність є для них внутрішньою необхідністю, а також пов'язана із унікальністю тем для дослідження, які з одного боку цікаво вивчати самим, а з іншого – не можливо списати, бо вони новаторські. Дуже важливо, що здобувачі міркують категоріями соціального капіталу, наукової репутації.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Сильними сторонами у контексті критерію є: наявність необхідної нормативної бази та відповідних університетських інституцій; усталені практики запобігання та виявлення плагіату із використанням сертифікованих програм, побутування культури академічної доброчесності та неконфліктне середовище.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Експертна група рекомендує більш ретельніше прописати критерії оцінювання в робочих програмах окремих дисциплін.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Експертна група вважає, що практики функціонування ОП повністю відповідають критерію, а на програмі створене унікальне дослідницьке середовище з відповідним етосом академічної доброчесності та наукової культури.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Академічна та професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації ОП, цілком відповідає третьому освітньому рівню. Більшість із них є докторами наук, мають значний стаж викладацької діяльності та є активними і знаними науковцями. Усі викладачі ОП підвищують свою професійну кваліфікацію. Дисципліни, що викладаються у рамках ОП відповідають науковим та професійним зацікавленням викладачів, що підтверджується наявністю відповідних публікацій, тематикою дисертацій, опублікованими монографіями. Частково ця інформація відображена у таблиці №2 відомостей про самооцінювання.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Процедури конкурсного добору викладачів в Університеті вибудовано на основі відповідних нормативних актів: Закону України «Про вищу освіту» (2014), Рекомендацій щодо проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад НПП та укладання з ними трудових договорів, затверджених наказом МОН України (2015), Статуту університету (2018), «Положення про порядок обрання та прийняття на роботу НПП ХНУ ім. В.Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/polozhennya/obrannya-nauk-pedagog-gracivnyukiv2019.pdf>) та «Положення про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) ХНУ ім. В.Н.Каразіна». До претендентів на вакантні посади висувуються професійні вимоги в залежності від посади: напр. наявність наукового ступеня та (або) вченого звання, наукових публікацій, монографій, підручників, навчально-методичних посібників, відповідний науково-педагогічний стаж тощо. При тому, що на даній ОП орієнтуються переважно на внутрішній кадровий потенціал, під час бесіди викладачі згадували й реальні конкурсні ситуації (коли на одні посаду є два і більше претендента), зокрема одну з них, коли вакантну посаду посів викладач з іншого ЗВО (С. Каріков).

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Робоча група ОП зазначає, що формування навчального плану відбувається за участі роботодавців: представники ЗВО, музейних та архівних установ. Історичним факультетом укладено низку договорів про співпрацю (із загальноосвітніми навчальними закладами, Державним архівом Харківської області, ЦДНТА України, Харківською обласною станцією юних туристів тощо;). Акредитаційна експертиза засвідчила, що основним роботодавцем для випускників ОП є насамперед ХНУ імені В.Н. Каразіна: кафедри історичного факультету та кафедра Українознавства філософського факультету. Також випускники аспірантури історичного факультету (попередніх років) працюють в інших ЗВО міста. Співкування із роботодавцями (Д. Чорний, завідувач кафедри українознавства) показало, що дана ОП є важливою для них і вони зацікавлені у якісній підготовці докторів філософії за спеціальністю.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Експертна група відзначає, що з огляду на специфіку даної ОП та її спеціальність основними професіоналами-практиками, експертами в галузі та представниками роботодавців є насамперед викладачі даної ОП. Вони мають високий науковий рівень і значний досвід професійної викладацької діяльності. Також здобувачі вищої освіти мають можливості відвідувати презентації чи гостьові лекції викладачів і науковців з інших інституцій, у тому числі й закордонних. Наприклад, на історичному факультеті відбувся цикл лекцій наукового співробітника Університету ім. Фрідріха-Александра міст Ерлангена-Нюрнберга (ФРН) Георгіоса Тзіафети (2020 р.); цикл лекцій Директора інституту етнології та фольклористики Болгарської академії наук Петка Христова (2018 р.); презентація проектів Інституту релігії і суспільства Українського католицького університету (2018 р.).

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Усі викладачі ОП підвищують свою кваліфікацію у вітчизняних та закордонних ЗВО відповідно до плану, також здійснюються позапланові стажування, участь у воркшопах, конференціях. Університет має власну відповідну інституцію - Інституті післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання (<https://dist.karazin.ua/for-teachers>), де регулярно проходять стажування і викладачі історичного факультету. Результатом стажування є створення та подальша сертифікація навчальних курсів у системі дистанційного навчання MOODLE. Це відповідає загальній стратегії розвитку університету (<https://dist.karazin.ua/strategy-2019-2025>). Також ЗВО надає можливості для підвищення рівня володіння іноземними мовами на базі Міжнародного центру мовної сертифікації та Лінгвістичного центру (<https://cutt.ly/joo6RLm>). Професійний розвиток викладачів ОП відбувається також з урахуванням міжнародного досвіду, програм внутрішньої і зовнішньої мобільності для науково-педагогічних працівників, зокрема є підтвержені у ході акредитації приклади співпраці викладачів з Friedrich-Alexander Universität Erlangen-Nürnberg в рамках програми Erasmus+.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

ХНУ імені В.Н. Каразіна стимулює розвиток викладацької майстерності науково-педагогічних працівників через систему заохочень. Основні засади її діяльності визначаються Статутом Університету, Колективним договором між адміністрацією та трудовим колективом університету на 2020-2024 рр. (Додаток 3. Положення про встановлення надбавок та премій. Додаток 4. Положення про преміювання. Додаток 5. Положення про надання щорічної грошової винагороди педагогічним працівникам за сумлінну працю, зразкове виконання службових обов'язків), Стратегією розвитку Каразінського університету на 2019-2025 рр. у рамках Проекту 5.7. «Справедливе заохочення» та Проекту 1.3. «Створення системи ефективного стимулювання викладачів та науковців до наукових розробок світового рівня, інноваційної діяльності, розвитку прикладних досліджень». На практиці ці норми реалізуються через представлення до відзначення державними чи університетськими нагородами, преміями, присвоєнням почесних звань. Реально діє система матеріального заохочення та преміювання (надбавки, доплати, премії). В ЗВО проводиться рейтингування науково-педагогічних працівників та колективів кафедр, дуже важливо, що за результатами такого рейтингування НПП отримують заохочення. У 2017/18 н.р. три кафедри факультету зайняли перші три місця загальноуніверситетського рейтингу кафедр соціо-гуманітарного профілю (з 54 позицій). Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків – 1 місце (кафедру відзначено премією в 50 000 грн), кафедра історії України – 2 місце (премія – 35 000 грн), кафедра історіографії, джерелознавства та археології – 3 місце (премія – 20000 грн). За індивідуальним рейтингом викладачів факультету відзначено преміями: ст. викл. Нижнікова С.В. – 20 000 грн (1 місце), доц. Миколенко Д.В. – 15 000 грн (2 місце), проф. Посохова Л.Ю. – 10000 грн (3 місце). У 2018/19 н.р. кафедри факультету зайняли наступні місця рейтингу: кафедра історіографії, джерелознавства та археології – 1 місце (премія – 50000 грн), кафедра історії стародавнього світу та середніх віків – 2 місце (премія 30000 грн), кафедра нової та новітньої історії – 3 місце (премія 20000 грн). За індивідуальним рейтингом викладачів факультету відзначено преміями: проф. Посохов С.І. – 20000 грн (1 місце), проф. Станчев М.Г. – 15000 грн (2 місце), доц. Миколенко Д.В. – 10000 грн (3 місце). У 2019 р. за своєчасний захист докторської дисертації доцента кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Карікова С.А. було відзначено премією у розмірі 35000 грн.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Сильними сторонами за критерієм є висока академічна та професійна кваліфікація науково-педагогічних працівників та відповідність цієї кваліфікації дисциплінам, котрі вони викладають на даній ОП. Також експертна група відзначає позитивні практики матеріального стимулювання розвитку викладацької майстерності та наукової діяльності, функціонування у ЗВО спеціальних інституцій для підвищення кваліфікації викладачів. Такі практики сприяють здоровій конкурентності та стимулюють до саморозвитку.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Рекомендуємо систематизувати контакти із зовнішніми стейкхолдерами, активніше залучати їхніх представників до викладання на програмі. За можливості запровадити практику гостьових дисциплін.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

Експертна група відзначає потужний кадровий потенціал робочої групи та викладачів ОП. Також ЗВО загалом та ОП зокрема мають за критерієм важливі й унікальні практики, котрі можуть вважатися взірцевими для інших ЗВО.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

Експертна група впевнилась у фактах, поданих у відомостях про самооцінювання щодо забезпечення ОП фінансовими та матеріально-технічними ресурсами. Під час онлайн-зустрічі з адміністрацією ЗВО проректор з науково-педагогічної роботи акад. Азаренков М.О. зазначив, що університет забезпечує оновлення матеріально-технічних ресурсів завдяки існуючому Фонду модернізації наукового обладнання (4,5 млн грн) та щорічно університет виділяє 10-20 млн грн для закупівлі нового обладнання. Декан Литовченко С.Д. підтвердив слова проректора та під час ознайомлення з матеріально-технічною базою експерти впевнились у наявності робочого обладнання. В усіх приміщеннях, де здійснюється навчальний процес, є доступ до Wi-Fi мережі Інтернет. Навчальні аудиторії історичного факультету обладнані стаціонарними мультимедійними екранами та проекторами. Приміщення окремих кафедр, де проводяться спеціальні курси в межах ОП, обладнані плазмовими мультимедійними панелями. Для інформаційного та навчально-методичного забезпечення ОП усі учасники освітнього процесу можуть користуватись ресурсами ЦНБ (<http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr/>), Навчальної лабораторії історичної інформатики (експерти її бачили під час ознайомлення з матеріальною базою факультету), Музеєм історії Харківського університету (<http://www-museum.univer.kharkov.ua/>), Музеєм археології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (https://www.univer.kharkov.ua/ua/departments/history/museum/archaeology_and_ethnography_of_the_slobidska_ukraine), <https://www.facebook.com/archae.karazin/>).

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Під час онлайн-зустрічей з академічним персоналом ЗВО і здобувачами третього рівня освіти експертна група отримала докази щодо забезпечення безкоштовного доступу викладачів та аспірантів до інфраструктури та інформаційних ресурсів. Аспіранти розповіли, що використовуючи університетські комп'ютери можуть використовувати бази ЦНБ для роботи з майбутніми публікаціями. Декан історичного факультету Литовченко С.Д. та завідувач Навчальної лабораторії історичної інформатики Захарченко Є.Ю. продемонстрували якість роботи з базами ЦНБ через лабораторію під час огляду матеріальної бази. Зокрема, директор ЦНБ Журальова І.К. вказала щодо можливості користування повнотекстовими базами даних журналів іноземних та вітчизняних видавництв (Scopus, Web of Science, EBSCO, Royal Society of Chemistry, Oxford University Press, Cambridge University Press, SpringerNature (journals*) CUL Online) у віддаленому доступі під час карантину. Також було відзначено, що в ЦНБ є одна з найбільш відомих баз оцифрованих рідкісних видань - архів eScriptorium, створений з освітньою та науковою метою, до наповнення якого можуть долучитися бібліотеки всієї країни (<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/?locale=uk>). Під час відкритої зустрічі та зустрічі з представниками самоврядування та Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених, експерти підтвердили інформацію стосовно регулярних зборів та опитувань серед аспірантської спільноти щодо навчального процесу за ОП.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Огляд матеріальної бази історичного факультету, що був проведений деканом Литовченко С. Д. запевнив експертну групу в безпечності освітнього середовища для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти. Перед початком навчального семестру проводиться перевірка техніки та приміщень. Реальне інструктування проходить кожного року перед початком навчальних занять, на факультеті є відповідні журнали техніки безпеки. Зручним є розміщення історичного факультету на одному поверсі в одній будівлі з ЦНБ – швидкий доступ до бібліотеки. Питання безпечності життя і здоров'я відображено у Стратегії розвитку Каразінського університету на 2019-2025 роки: Проект 4.5. «Комфортні умови навчання, дозвілля та мешкання» та Проект 4.1. «Університетська медична клініка» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/strategiya-rozvytku-universitetu-2019-2025-2.pdf>). Також в університеті діють Навчально-наукова психологічна служба та Навчальний центр соціально-виховної та позаосвітньої діяльності, співробітники якого надають безкоштовну кваліфіковану допомогу здобувачам освіти з різноманітних питань. Представниця Студентської ради університету Даас Д. розповіла, що про діяльність цих служб здобувачі освіти можуть дізнатись через щорічні збори студентської конференції та в університетських групах в соціальних мережах, де ці повідомлення постійно дублюються (діюча група ЗВО в Фейсбуці - <https://goo.su/1mIx>). Також в цій групі є чимало повідомлень стосовно освітнього процесу в ХНУ імені В.Н. Каразіна, що є доступними для всіх.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Структура університету має розгалужену систему консультативних органів, що допомагають підтримувати добру атмосферу освітнього процесу та перебування здобувачів в університеті. Освітню підтримку здійснюють, перш за все, наукові керівники аспірантів. Підтвердження цього експертна група отримала під час спілкування з аспірантами. Інформаційна підтримка здійснюється шляхом залучення аспірантів до офіційних сторінок у соціальних мережах Facebook та Instagram, чатів та каналів у месенджері Telegram та офіційного веб-сайту. Про це зазначав декан факультету Литовченко С.Д. під час зустрічі з адміністрацією ЗВО та здобувачі, що навчаються на ОП, під час своєї

зустрічі. Крім того, на базі факультету існує Навчальна лабораторія історичної інформатики, яка щоденно, протягом робочого часу здійснює консультування в галузі інформатизації та діджиталізації гуманітарного знання. Консультативну підтримку з питань популяризації та поглиблення знання про окремі історичні періоди та регіони, пошуку наукової літератури, а також можливостей академічної мобільності надають Центр болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова (https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/scientific_institutions/bulgaristics) та Центр краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька (<http://tronkocentr.karazin.ua/>). Окремо з питань академічної мобільності можна звернутись до Відділу міжнародних програм та академічної мобільності (https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/international_relations_department/dipam), що надає інформацію для всіх здобувачів освіти про наявні актуальні міжнародні програми та відповідає за організацію та контроль міжнародних програм та академічної мобільності університету. Консультативну підтримку здобувачів під час періоду виходу на захист дисертації здійснює Консультативна служба з питань атестації здобувачів наукових ступенів (<https://www.univer.kharkov.ua/ua/research/disservice>). Керівник служби Панченко В.Г. під час онлайн-зустрічі з експертами пояснила процес співпраці з різними факультетами та уточнила, що в університеті вже є досвід захисту в разових спецрадах. Безкоштовну юридичну кваліфіковану допомогу здобувачам освіти з різноманітних питань надає Юридичний відділ університету (https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/rectorat/jurisprudence_division). Первинна профспілкова організація студентів, аспірантів і докторантів займається роботою з питань соціально-економічного захисту, побуту, дозвілля, спорту та відпочинку (<http://profkom.ua/>). Експертній групі були надані щорічні результати опитування аспірантів щодо навчання на ОП (<https://bit.ly/2ZTCTMo>). Більшість здобувачів задоволені умовами навчання та комунікацією з факультетом. Загалом, під час відео-зустрічі з аспірантами експерти чули позитивні відгуки про період перебування на факультеті під час очного навчання та різноманітних заходів.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

ХНУ імені В.Н. Каразіна створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, створено діюче «Положення про організацію інклюзивного навчання у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/inkluzivna-osvita.pdf>). Під час огляду матеріальної бази факультету, проведеної деканом факультету Литовченко С.Д., експертна група впевнилась в наявній інфраструктурі для людей з особливими потребами, а саме: наявність ліфтів, спеціально обладнані вбиральні, можливість оформлення індивідуального плану навчання. Інститут післядипломної освіти та заочного (дистанційного) навчання надає можливість навчатися онлайн на платформі Moodle. Наразі на ОП немає осіб з особливими освітніми потребами, але на факультеті були студенти з особливими освітніми потребами, тому за словами декана Литовченко С.Д., факультет готовий до таких ситуацій.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Політика та процедури врегулювання конфліктних ситуацій в університеті реалізується відповідно до «Положення про врегулювання конфліктних ситуацій у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/nakaz-konfliktni-sutyatsii.pdf>), що визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії дискримінації з метою забезпечення рівних можливостей щодо реалізації прав і свобод людини та громадянина. Зі слів академічного персоналу, адміністрації факультету та здобувачів під час реалізації ОП випадків подібних конфліктних ситуацій не було зафіксовано. Під час відео-зустрічі з органами самоврядування представниця Студентської ради університету Даас Д. підтвердила, що вони включають у свої анкети питання стосовно виявлення випадків корупції, булінгу, сексуальних домагань, дискримінації. І якщо такі ситуації матимуть місце, то вони будуть відповідно реагувати. Поки що реальних випадків не зафіксовано. У зв'язку з тим, що це питання є досить особистим, Даас Д. пояснила, що вони створюють в чаті університету в Telegram анонімні форми-анкети для запису на консультацію до психологічної служби, що виявились досить актуальними і популярними серед здобувачів освіти.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Потужна підтримка ЗВО у вигляді фінансового та матеріально-технічного забезпечення факультету (інтер'єр навчальних приміщень, мультимедійні екрани та проектори, плазмові мультимедійні панелі, комп'ютери та безкоштовний доступ до Wi-Fi мережі), реальна підтримка аспірантів з боку різноманітних наукових та навчальних підрозділів університету, безкоштовний доступ до повнотекстових баз даних журналів іноземних та вітчизняних видавництва та віддалений доступ для наукової діяльності своїх користувачів під час карантину.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Експертна група рекомендує удосконалити способи збирання інформації щодо задоволеності аспірантів умовами навчання.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Наявна матеріальна база, можливості безкоштовного доступу викладачів та аспірантів до інфраструктури та інформаційних ресурсів, реальна діяльність щодо освітньої, консультативної, інформаційної, організаційної та соціальної підтримки здобувачів дозволили експертній групі оцінити Критерій 7 за рівнем А.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП регламентуються «Положенням про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» (розділ 2) та «Положенням про проектні групи освітньої діяльності, робочі групи освітніх програм, групи забезпечення спеціальностей» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/polozhennia-pro-proektni-grupy.pdf>). Здійснення моніторингу ОП та її перегляду покладається на робочу групу. Під час бесіди з адміністрацією університету декан факультету доц. Литовченко С.Д. зазначив, що склад робочої групи змінювався й до нього було введено двох завідувачів кафедр, на яких безпосередньо здійснюється підготовка аспірантів, а також здобувача вищої освіти. Щорічно відбуваються засідання робочої групи, на яких обговорюються пропозиції щодо зміни ОП. Результатом такої діяльності стала оновлена версія програми 2019 р., в якій було виправлено низку недоліків програми 2016 р. Оновлення ОП також планується здійснити в 2020 р. Обговорення змін до ОП відбувається на засіданнях кафедр і методичній комісії. Протоколи відповідних засідань були надані експертній групі (<https://drive.google.com/file/d/1j-X1iPYw4-mEqksMMG98FEaWUfLwny8A/view?usp=sharing>), проте в них не міститься інформації про обговорення змін ОП, а лише формальне її затвердження. Варто зазначити, що при затвердженні ОП 2016 р. є неузгодження з нормативними вимогами. Зокрема, програма була введена в дію наказом від 03.06.2016 р., а навчальний план затверджено до цієї дати 27.05.2016 р. Також на обох документах підпис ректора відрізняється і є неідентичним підпису В.Бакірова.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Позитивною практикою, задіяною в університеті, є включення здобувачів вищої освіти до складу робочих груп ОП, проте в нормативних документах це не відображається. Важливою формою залучення як студентів, так і аспірантів на факультеті є проведення регулярних опитувань. Анкетування студентів у форматі анонімної Google-форми здійснює Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених, яке є частиною громадського самоврядування університету. До розробки питань анкети залучаються безпосередньо представники Наукового товариства. Під час проведення зустрічі з органами студентського самоврядування, представниця Наукового товариства історичного факультету Ховтура А.С. повідомила, що крім опитувань проводяться також зустрічі з адміністрацією, де обговорюються пропозиції та побажання аспірантів. Про це також вказували аспіранти під час бесіди з експертною групою. Аспіранти зауважили, що анкета порівняно з тією, що пропонується студентам, є більш конкретною та містить відкриті питання, які дозволяють ґрунтовно сформулювати власну позицію. Експертна група вважає, що результати студентських опитувань, в тому числі щодо якості освітньої діяльності, варто розміщувати у відкритому доступі на веб-сайті університету або факультету.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Роботодавці регулярно беруть участь в обговоренні ОП, про що свідчать відповіді під час спілкування експертів з фокус-групами. Так, декан факультету доц. Литовченко С.Д., який входить до складу робочої групи розповів, що кожного року в січні збирається засідання робочої групи, на якій присутні представники роботодавців та здобувачів вищої освіти. Директор Навчально-наукового центру гуманітарної освіти Українського державного університету залізничного транспорту к.і.н., доц. Колесник К.Е. повідомив, що був присутній на обговоренні ОП в 2017, 2018 та 2020 р. Наприклад, в 2019 р. серед важливих питань, що обговорювалися, було розширення асистентської практики, яку він підтримував у зв'язку з необхідністю розвитку педагогічних компетентностей в аспірантів.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

В університеті функціонує Навчальний центр практичної підготовки і працевлаштування, який є структурним підрозділом ХНУ імені В. Н. Каразіна і входить до складу Управління якості освіти (<http://career.karazin.ua>). Серед завдань цього центру є здійснення моніторингу працевлаштування випускників та відстеження їх кар'єрного зростання. Аналіз фейсбук-сторінки центру (<https://www.facebook.com/career.karazin.ua>) дає підстави стверджувати про систематичну та різномірну діяльність щодо підтримки випускників та надання можливостей у працевлаштуванні (вебінари, онлайн-лекції, ярмарок вакансій тощо). На веб-сайті університету є інформація про Асоціацію випускників університету, але посилання на сайт асоціації не дійсне. У зв'язку з тим, що випускників за даною ОП ще немає, у відомостях про самооцінювання даних про кар'єрний шлях випускників не надано, однак на сайті факультету присутня інформація про випускників, у тому числі аспірантури, які захистилися до введення ОП (<http://history.karazin.ua/pro-fakultet/nashi-vipuskniki.html>). Під час онлайн-зустрічі з адміністративним персоналом було вказано, що багато молодих кандидатів історичних наук, що захищалися кілька років тому, працюють в університеті на викладацьких посадах, а також на адміністративних посадах.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Моніторинг ОП в університеті здійснюється на основі «Положення про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна». Крім того, в університеті діє «Порядок проведення внутрішніх аудитів системи управління якістю та здійснення коригувальних і запобіжних дій у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/poryadok-audit.pdf>). Згідно з документом в університеті проводяться внутрішні аудити, які спрямовані на поліпшення результативності системи управління якістю. Як зазначено у відомостях про самооцінювання, результати останнього внутрішнього аудиту ОП були обговорені на засіданні Науково-методичної комісії та Вченої ради факультету від 19 квітня 2019 р. Зауваження, які стосувалися розроблення навчально-методичної документації, були виправлені, а результативність корегувальних дій була оцінена позитивно. На думку експертної групи, річні плани проведення внутрішнього аудиту та його результати варто розміщувати у відкритому доступі на веб-сайті університету.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

У зв'язку з тим, що акредитація є первинною, зауважень та пропозицій попередніх акредитацій ОП спеціальності 032 «Історія та археологія» за третім освітньо-науковим рівнем ще не було.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Політика формування культури якості не лише міститься в основоположних документах університету, але й має дієві механізми забезпечення. Постійне вдосконалення якості освіти й наукової роботи є однією з базових цінностей університету, викладених у «Кодексі цінностей Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/kodeks.pdf>). У 2016 р. було прийнято «Політику Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна у сфері якості на 2017–2020 роки» (<https://bit.ly/3iTnQep>) та основні стратегічні цілі (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/tsili2017%E2%80%932020roki.pdf>). Цілі на 2019–2020 рр. визначено в окремому документі (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/tsili2019-2020.pdf>). Основні процедури і заходи забезпечення політики якості визначаються «Положенням про систему забезпечення якості вищої освіти (систему внутрішнього забезпечення якості) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна». З метою дотримання вимог національних і міжнародних стандартів управління якістю в 2017 р. було

ухвалено «Настанову з якості Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/nastanova-z-yakosti-1.pdf>), до якої в 2020 р. були внесені зміни. В документі визначено політику в сфері якості, організаційну структуру забезпечення якості, механізми підтримки системи управління якістю, оцінювання дієвості тощо. Для реалізації цієї політики сформоване Управління якості освіти, яке включає у своєму складі 7 підрозділів (Навчальний центр організації освітньої діяльності, Навчальний центр менеджменту якості та моніторингу освітнього процесу, Навчальний центр методичної роботи, Навчальний центр практичної підготовки і працевлаштування, Навчальний центр соціально-виховної та позаосвітньої діяльності, Навчальний центр комп'ютерних технологій, Навчальний центр технічного забезпечення та виставкової діяльності). Свідченням дієвої політики забезпечення якості освіти є отримання в 2017 р. Сертифікату щодо відповідності системи управління якості вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2015 (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/quality/sertificat.pdf>), виданий незалежною міжнародною аудиторською компанією «TÜV Rheinland». Експертна група переконалася в дієвості механізмів забезпечення якості вищої освіти як при аналізі нормативних документів університету, так і під час онлайн-зустрічей з фокус-групами.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

В університеті сформовані дієві механізми управління якістю освіти, а культура якості є важливою складовою освітньої і наукової діяльності академічної спільноти. Система управління якістю відповідає міжнародному стандарту якості ISO 9001:2015, що підтверджується відповідним сертифікатом. Під час моніторингу та перегляду ОП залучаються представники здобувачів вищої освіти та роботодавці. Позитивною практикою є проведення внутрішніх аудитів ОП щодо виявлення рівня відповідності вимогам внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Експертна група рекомендує конкретизувати в нормативних документах механізми залучення здобувачів вищої освіти, роботодавців та інших стейкхолдерів до процедур моніторингу і перегляду ОП. Також доцільно відображати заходи і процедури моніторингу якості вищої освіти, зокрема результати опитувань здобувачів вищої освіти та внутрішніх аудитів ОП, на веб-сайті університету у відповідному розділі.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

У ЗВО сформована система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, існує дієва система управління якістю, проте наявні несуттєві недоліки, що стало підставою для оцінювання Критерію 8 за рівнем В.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

В університеті наявні чіткі та зрозумілі документи, якими регулюються права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу. Всі вони є доступними, їх прозорість забезпечується розміщенням у вільному доступі на сайті університету. Документи, які безпосередньо стосуються здобувачів третього рівня освіти – це «Статут Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/statute/uk-statut2018.pdf>), «Правила внутрішнього розпорядку ХНУ імені В.Н. Каразіна» (<https://www.univer.kharkov.ua/docs/work/pravyyla-rozporoyadky-2018.pdf>), «Положення про організацію освітнього процесу» (https://drive.google.com/drive/folders/oBwRBoOD_AlQSZoxDTktzeDNrXoU). Експертна група відмітила, що в ході спілкування з аспірантами, НПП та адміністрацією ЗВО, всі учасники освітнього процесу розуміють свої права та обов'язки. Оскільки однією зі складових прозорості і публічної реалізації ОН є відкритість форм звітності, експерти під час відео-зустрічей з академічним персоналом та здобувачами освіти підтвердили, що на факультеті відбуваються як щорічні обов'язкові звіти аспірантів щодо виконання індивідуальних планів наукової роботи, так і регулярні наукові семінари, під час яких аспіранти також можуть ознайомити наукову спільноту зі своїми

напрацюваннями та безпосередньо участь аспірантів в наукових конференціях в ХНУ імені В.Н. Каразіна, вітчизняних та іноземних університетах для презентації прогресу їх дисертаційного дослідження. Це також відображено в протоколах засідань випускних кафедр (https://drive.google.com/drive/u/o/folders/1UkNGLfpneKdZ_MMkkVmUbQQ9VFSBZeDH).

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін.

У відомостях про самооцінювання було вказано тільки посилання на сайт ЗВО та факультету (<http://start.karazin.ua/fakultety/history>, <http://history.karazin.ua/navchannya/phd-studies.html>). Під час роботи експертної групи за вказаними посиланнями не було знайдено проектів ОП «Історія та археологія», що були доступними для обговорення, проте значна кількість проектів ОП університету розміщена на сторінці «Проекти для обговорення» (<https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/projects?page=1>). Під час зустрічі з академічним персоналом, декан факультету Литовченко С.Д., як учасник проектної групи, зазначив, що новий проект був оприлюднений на сайті університету на початку 2020 року. Для зауважень та пропозицій була вказана електронна скринька, куди можна було звернутись.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

Історичний факультет оприлюднює ОП та її компоненти на своєму сайті у розділі «Навчання» - «Підготовка докторів філософії з історії та філософії» (<http://history.karazin.ua/navchannya/phd-studies.html>). Під час відеозустрічі с аспірантами експерти підтвердили їх обізнаність щодо викладених на сайті матеріалів.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Зручний інтерфейс сайту факультету: є окремий підрозділ «Підготовка докторів філософії з історії та археології» (<http://history.karazin.ua/navchannya/phd-studies.html>), де розміщено основну інформацію про аспірантів та ОП. Також великим плюсом є логічно-структурована навігація на сайті університету, зокрема докладно розписана інформація про структуру університету та вільний доступ до більшості внутрішніх документів (<https://www.univer.kharkov.ua/>).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

У відповідному розділі сайту відсутній проект освітньої програми на 2020 р.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

Під час проведення зустрічей та опрацювання додаткових документів експертна група засвідчила, що є несуттєві недоліки, зокрема відсутність опублікованого на сайті проекту ОП, що стало підставою для оцінювання Критерію 9 за рівнем В.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

Зміст освітньо-наукової програми в цілому відповідає науковим інтересам аспірантів. Нормативні дисципліни є універсальними та спрямовані на формування загальних наукових компетентностей (мовна компетентність, реалізація та представлення наукових досліджень, робота з історіографією). Вибіркові дисципліни є більш вузькопрофесійними і хронологічно, предметно чи територіально стосуються тематики досліджень. Важливо, що аспірант може обрати подібний предмет виключно для себе. Однак, як було вже згадано у Критерії 2, не завжди вибіркові дисципліни пов'язані з тематикою наукових досліджень аспірантів. Також в університеті поки відсутня процедура вибору дисциплін, які пропонуються для інших рівнів освіти. Структура й організація дисциплін спрямована саме на прикладні моменти підготовки науковця – написання есеїв, робота з літературою, обговорення текстів. Підготовка до викладацької діяльності здійснюється виключно за рахунок асистентської практики. Утім, усі здобувачі вищої освіти, що зараз навчаються за ОП вже мають професійну кваліфікацію «Викладач ЗВО» отриману на магістратурі.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

Інформація про дисертаційні дослідження та наукових керівників представлена на відповідній сторінці сайту історичного факультету (<http://history.karazin.ua/navchannya/phd-studies.html>). Тематика дисертацій аспірантів загалом відповідає сфері наукових зацікавлень викладачів та спеціалізації кафедр, за якими закріплені здобувачі вищої освіти. Є окремі випадки не повної відповідності. Так, аспірантка Гела О.М. виконує дослідження на тему «Образи інтелігенції в радянській візуальній культурі (на матеріалах сатиричних видань)», а її науковий керівник доц. Іващенко В.Ю. є спеціалісткою у сфері університетської освіти XIX - поч. XX ст. Під час зустрічі Іващенко В.Ю. надала пояснення, що точкою дотику тут є вивчення саме візуальної культури та інтелігенції, себто тих явищ, які вона вивчала на матеріалах іншого хронологічного періоду. Також є невідповідність теми аспіранта Новака О.С. «Унормування професійної діяльності пам'яткоохоронців у радянській Україні (1919 – 1930-ті рр.)» з проблематикою досліджень його наукового керівника проф. Посохової Л.Ю., присвячених переважно діяльності православних колегіумів та інших навчальних закладів в Україні. Втім, експертна група вважає позитивною практикою той факт, що наукові керівники аспірантів керували їхньою науковою роботою ще з бакалаврату, а тематика робіт фактично є продовженням наукової діяльності аспірантів у тій науковій сфері, яка була на попередніх рівнях освіти. Це дозволяє більш ґрунтовно підійти до дослідження обраної теми, спираючись на набутий дослідницький досвід за попередні роки. Єдиним виключенням з цього правила, є приклад аспіранта Ткаченка В.О., який змінив наукового керівника перед початком аспірантури. Але це було пов'язано, за його словами, з прагненням працювати з науковим керівником, який з точки зору методології дослідження більш відповідав науковим пошукам аспіранта. Також слід відзначити, що процедура обрання наукового керівника в університеті змінювалася. Декан факультету Литовченко С.Д. під час резервної зустрічі пояснив, що з 2019 р. під час вступу аспіранти подавали дослідницьку пропозицію, але погодження з певним науковим керівником вже не вимагалось. Тобто аспірант після вступу прикріплюється до певної кафедри, після цього йому призначається науковий керівник відповідно до наукової проблематики аспіранта. Подібні зміни, на думку проф. Посохова С.І. та проф. Станчева М.Г., які були присутні на відкритій зустрічі, не сприяють формуванню професійних відносин між аспірантом та його потенційним науковим керівником.

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

ЗВО забезпечує для здобувачів вищої освіти за ОП хороші можливості для проведення досліджень і їх апробації. Для проведення досліджень аспірантам надано доступ до електронних ресурсів університетської бібліотеки, зокрема, за сприяння Посольства США в Україні відбувається користування найбільшою світовою базою історичної літератури Jstor з повнотекстовим доступом. Аспіранти ОП мають можливість використовувати ресурси Навчальної лабораторії історичної інформатики, на базі котрої також проводяться семінари з проблем цифрової гуманітаристики (<https://cutt.ly/ro2RZvn>). Велику організаційну роботу проводить Центр болгаристики та балканських досліджень імені М. Дринова. Завдяки таким осередкам у ЗВО регулярно проводяться конференції, семінари презентації історичного спрямування. Важливе значення тут мають щорічні «Каразинські читання» – конференція молодих вчених, добре відома в Україні (<http://history.karazin.ua/nauka/mijnarodna-naukova-konferentsiya-karazinski-chitannya.html>). На факультеті видається фахове видання для молодих вчених «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» (<http://periodicals.karazin.ua/apvvi>). Також функціонують інші видання: «Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія»» (<https://periodicals.karazin.ua/history>), «Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки»» (<https://periodicals.karazin.ua/uahistory>), «Давнина» (<https://periodicals.karazin.ua/drevnosti>), «Дриновський збірник» (<https://periodicals.karazin.ua/drinov>). Вони є майданчиками і для публікацій молодих вчених. Актуальним прикладом організаційної підтримки аспірантів є проведення воркшопів. У 2016 р. за матеріальної підтримки Канадського інституту українських студій на історичному факультеті була проведена робітня «Ремесло історика: роль гіпотези при написанні дисертаційної праці» (<https://bit.ly/2WcuNxx>). Крім того, результати проміжних результатів досліджень аспірантів щорічно

обговорюються на засіданнях профільних кафедр (<https://bit.ly/32cYG4K>). Позитивними практиками вважаємо матеріальну підтримку досліджень здобувачів вищої освіти за ОП. Університет фінансує відрядження аспірантів для участі у наукових заходах у межах України. Також є практики матеріального стимулювання на конкурсній основі: аспірантів програми винагороджують за вагомі доповіді, публікації тощо. Так, у 2017–2018 н.р. аспірантка Ховтура Анастасія отримала Сквородинівську премія за кращу доповідь на «Каразінських читаннях» (<https://cutt.ly/4o2IeCQ>), аспірант Олег Калугін – Академічну стипендію імені М. С. Грушевського. У 2018–2019 н.р. аспірантка Оксана Гела отримала Премію імені Юрія Йосиповича Журавського (<https://cutt.ly/v02IbA>), аспірантка Анастасія Ховтура – Премію імені Бориса Кириловича Мигалія та Академічну стипендію імені М. С. Грушевського (<https://cutt.ly/Eo2IoJD>), аспірант Білоусов Юрій – Премію імені Ірини Захаріївни Дімітрової (<https://cutt.ly/xo2OQzN>).

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

Долучення аспірантів до міжнародної академічної спільноти відбувається в першу чергу через участь у міжнародних конференціях, що проводяться на факультеті, публікації у міжнародних виданнях («Дриновський збірник»). Конференція молодих вчених «Каразінські читання» в останні роки має міжнародний статус. Окрім того на факультеті регулярно відбуваються лекції та семінари від зарубіжних дослідників, наприклад, останньою такою подією була лекція докторки Теодорічки Готовської-Хенце (Інститут історичних досліджень Болгарської академії наук) прочитана 29 червня 2020 р. у межах реалізації проєкту «Infrastructure that have united Europe: Insights into the History, Recent Developments and Outlook for Capacities» 611665-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE «Інфраструктура, яка об'єднала Європу: історія, сучасний стан та погляд у майбутнє» (<https://cutt.ly/a021W1T>). Також, на підставі договору про співробітництво між Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна та Університетом Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща) і Робочої програми співробітництва між історичним факультетом ХНУ імені В.Н. Каразіна та Інститутом Історії УМКС щорічно група студентів та аспірантів історичного факультету під керівництвом проф. Посохової Л.Ю. бере участь у програмі «Об'їзд архівів Польщі». Також аспіранти беруть участь у міжнародних конференціях за кордоном (аспіранти 4 курсу Янкул О.М., Калугін О.В.), що підтверджується відповідними сертифікатами (<https://bit.ly/2CsEFG>). За результатами участі в цих конференціях публікуються спільні наукові статті з іноземними колегами (<https://bit.ly/2WcGF2m>). Проте, не всі аспіранти наразі взяли участь у закордонних наукових заходах. На думку експертної групи, дуже важливо те, що й здобувачі вищої освіти даної ОП усвідомлюють необхідність міжнародної активності, вони мають серйозні плани на участь у відповідних грантових конкурсах, а також заявляють про необхідність оплати закордонних відряджень.

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

Під час роботи з відомостями про самооцінювання, матеріалами офіційного веб-сайту, додатковими документами від гаранта ОП та відео-зустрічами з академічним персоналом факультету, експертна група підтвердила наявні факти участі викладачів у різноманітних дослідницьких проєктах вітчизняного та міжнародного рівня (інформація про викладачів факультету - <http://history.karazin.ua/pro-fakultet/Vikladachi.html>). Наукові керівники аспірантів є активними дослідниками, з чим переконалася експертна група, дослідивши профілі вчених у Google Scholar (<https://bit.ly/2ARhZic>). Крім того, деякі наукові керівники мають профілі в Scopus (проф. Посохова Л.Ю., доц. Миколенко Д.В.). Наразі, основними проєктами, до яких долучилися наукові керівники аспірантів, є: «CityFace: Практики саморепрезентації багатонаціональних міст в індустріальну і постіндустріальну добу» (<https://cityface.org.ua/project.html>); Проєкт Еразмус+ Модуль Моне, 2016-2019 рр. «Історія об'єднаної Європи: ідеї, проєкти та інтеграція» (<http://history.karazin.ua/mone.html>); Проєкт Еразмус+ Модуль Моне, 2019-2022 рр. «Інфраструктура, яка об'єднала Європу: історія сучасний стан на погляд у майбутнє» (<http://history.karazin.ua/modul-mone-2019-2022/info-program.html>); Erasmus+ Programme KA107 з Університетом імені Фрідріха-Александра, міст Ерлангена-Нюрнберга, Німеччина. Результати реалізації проєктів публікуються на сайті у розділі «Події»-«Новини» на сайті історичного факультету (<http://history.karazin.ua/news>), дублюються на сайтах відповідних кафедр, співробітники яких залучені до проєктів, а також на окремих сайтах проєкту (для прикладу, CityFace). Під час відео-зустрічі з академічним персоналом та відкритої зустрічі, викладачі та аспіранти багато згадували про співпрацю з іноземними партнерами в рамках вищезгаданих проєктів, і розповідали частково про свою участь у заходах проєкту.

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

В університеті створено спеціальний структурний підрозділ, що відповідає за академічну доброчесність в університеті – Навчальний центр менеджменту якості та моніторингу освітнього процесу (<https://www.univer.kharkov.ua/ua/general/structure/qualityedu/qmonitoring>). Реакція на порушення академічної доброчесності унормована у внутрішніх документах: «Положення про систему запобігання та виявлення

академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна» (https://www.univer.kharkov.ua/docs/antiplagiat_nakaz_polozhennya.pdf), «Порядок проведення перевірки наукових праць, навчальних видань та дипломних робіт (проектів) працівників та здобувачів вищої освіти на наявність запозичень з інших документів» (<https://www.univer.kharkov.ua/images/poryadok.pdf>). Під час зустрічей з академічним персоналом, експерти впевнились в формуванні якісної академічної культури доброчесності: викладачі під час своїх курсів обговорюють питання академічної доброчесності, залучають своїх аспірантів до участі в семінарах, майстер-класах, презентаціях, лекціях, марафонах. Окремим кроком на шляху формування нової академічної культури стало оприлюднення текстів дисертацій керівництва і працівників університету (<https://www.univer.kharkov.ua/ua/study/integrity/disertations>). Здобувачі, спілкуючись з експертною групою теж підтвердили своє розуміння академічної доброчесності на рівні розуміння коефіцієнтів унікальності, знанням про діяльність антиплагіатних систем, що використовується в університеті та зазначили, що їх теми дисертацій є вузькоспеціалізованими, і в більшості з міжнародний контекстом, тому це ще раз підтверджує актуальність та новизну їх досліджень.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

Міцний науковий зв'язок, що склався між аспірантом та його науковим керівником ще з бакалаврського рівня, сприяє продуктивній роботі аспіранта протягом його навчання. Аспіранти мають достатні можливості для апробації наукових досліджень, публікацій у фахових виданнях університету, а також мають відповідну матеріальну підтримку для здійснення наукових досліджень. Залучення аспірантів до дослідницьких проектів, в тому числі міжнародних, створює можливості для залучення їх до міжнародної академічної спільноти.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

Експертна комісія рекомендує: покращити реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії аспіранта, в тому числі за рахунок вибору дисциплін з інших рівнів вищої освіти; при виборі теми наукового дослідження звертати більшу увагу на узгодження наукових інтересів аспіранта і наукового керівника; посилити можливості аспірантів щодо участі в закордонних стажуваннях, в тому числі забезпечивши йому матеріальну та організаційну підтримку.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

Наукова та освітня складова підготовки аспірантів цілком відповідає Критерію 10. Виявлені недоліки не є істотними й можуть бути усунуті в короткі терміни.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Гарант ОП та керівництво Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна створили всі необхідні умови для роботи експертної групи, надали затребувані документи та підтверджуючі матеріали, організували зустрічі відповідно до програми роботи експертної групи із використанням технічних засобів відеозв'язку. Експерти отримали достатні підстави вважати, що освітній процес є не удаваним і здійснюється в реальних умовах. Під час онлайн-зустрічей з фокус-групами, опрацювання додаткової інформації та аналізу веб-сайту університету відомості, які отримала експертна група, підтверджували фактичну відповідність критеріям. Проте у відомостях про самооцінювання іноді не вистачало фактичних даних для обґрунтування деяких підкритеріїв. Також у відомостях були присутні певні інформаційні неточності (сторінка 6, інформація про відповідність предметній області).

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	B
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	A
Критерій 6. Людські ресурси	A
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	A
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	B

Додатки до звіту:

Відсутні

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Дроздов Віктор Володимирович

Члени експертної групи

Сердюк Ігор Олександрович

Герасименко Вікторія Вікторівна